

Posudek oponenta disertační práce PhDr. Evy Dohnalové

“Role obcí v integrační politice ČR”

předkládané v roce 2023 na Katedře sociální práce, Filozofické fakulty Univerzity Karlovy

I. Stručná charakteristika práce

Disertační práce se zaměřuje na popis a analýzu role měst v integrační politice České republiky. Teoretická část práce sestává ze tří základních kapitol: Teoretická konceptualizace integrace a integrační politiky; Integrační politiky měst v zemích Evropské unie s dlouhodobou historií imigrace a Integrační politika v České republice. Čtvrtá kapitola je věnována metodologii výzkumu. Poslední, pátá kapitola, pojednává o výsledcích výzkumu a jejich interpretaci. Následuje diskuze. Disertační práce má celkově 175 stran, včetně příloh.

II. Stručné celkové zhodnocení práce

Práci považuji za kvalitně zpracovanou, i když k ní mám několik zásadnějších výhrad a pár dílčích zamyšlení. Co považuji za zásadnější rozvojovou oblast práce, je to, až autorka neprovádí koherentní teoretickou konceptualizaci práce: tj. práce není vhodně paradigmaticky ani teoreticky ukotvená. Z hlediska stanovených cílů mám výhradu k potřebě jejich sjednocení a u výzkumu „realizační“ roviny integrační politiky bych ocenila přesnější konceptualizaci a (k saturaci) vhodnou triangulaci zdrojů dat. Z hlediska interpretace dat mi chybí intersekcionalní dynamika výkladu, která by autorce umožnila plně naplnit cíl výzkumu a zodpovědět výzkumné otázky. Diskuze výsledků práce by zasloužila rozšíření a to min. o aplikační rovinu práce. Nicméně mohu konstatovat, že autorčiny závěry jsou zajímavé a přináší oboru nové poznatky.

III. Podrobné zhodnocení práce a jejích jednotlivých aspektů

1. Struktura argumentace.

Autorka postupuje systematicky, uplatňuje metodu trychtýře a postupuje tak od obecného po konkrétní. **Celkově je výkladová a argumentační linka textu na velmi dobré úrovni. Nicméně vnímám, že v práci absentuje zpracování několika témat, které jsou důležité jednak pro pochopení autorčina přístupu, jednak pro téma samotné.**

V úvodu práce bych ocenila, kdyby autorka kromě své pozicionality k tématu osvětlila, z jaké perspektivy teorií sociální práce na daný jev nahlíží. Jinými slovy, v práci mi chybí určité teoretické zarámování nad rámec citace odborných zdrojů ke konkrétnímu tématu. Toto zarámování přitom považuji za zcela stěžejní, jelikož zásadně ovlivňuje celkové chápání dané problematiky. Ocenila bych také akcentaci paradigmatického ukotvení práce např. myslí si autorka, že je role obcí v integrační politice ČR sociálně konstruovaná? Nahlíží na tento jev optikou např. antiopresivní sociální práce nebo třeba ekologické perspektivy? **Myslím si, že bez poskytnutí tohoto kompaktního paradigmatického a teoretického rámce je velmi složité porozumět výkladu autorky.**

Co mi v práci dále chybí je určitá intersekcionalní dynamika výkladu, tím chci říct, že autorka sama v úvodu práce zdůrazňuje, že „integrace není jen otázkou kulturního, etnického a náboženského původu, ale stejně tak otázkou sociální vrstvy a třídy, pohlaví, sexuální

orientace atd.“ (viz str. 16). Uvedenému se ale v celém teoretickém úvodu zcela vyhýbá, což je dle mého poměrně značná mezera ve výkladu.

V kapitole věnované České republice by dle mého text výrazně obohatilo, kdyby se autorka systematictěji věnovala výzkumům v dané oblasti (byť i třeba dílčím). Výkladová rovina této kapitoly je totiž založena téměř výhradně na dokumentech legislativní povahy. Uvedené je sice v poměrně stručné verzi zmíněno u části výzkumné, ale bylo by vhodné text dále rozpracovat.

A nakonec si dovoluji podotknout dvě relativní drobnosti, které by ale kvalitě výkladu v práci prospěly. U kapitoly dvě (věnované integrační politice měst v zemích Evropské unie s dlouhou historií integrace) bych ocenila širší autorčin úvod vysvětlující, proč je kapitola zpracována právě takto. Druhou „relativní drobností“ je, že by bylo vhodné, kdyby autorka již v úvodu textu pregrantně vztáhla termín „integrace“ k dalším souvisejícím termínům např. inkluze.

2. Formální úroveň práce

Formální úroveň práce je dle mého názoru na dobré úrovni.

3. Práce s prameny či s materiálem

Práce autorky s odbornými zdroji je na adekvátní úrovni. Nyní se budu zabývat zejména částí výzkumnou.

V abstraktu práce autorka uvádí, že „*Empirická část si klade za cíl popsat a analyzovat přístupy vybraných šesti měst k integraci cizinců v rovině deklaratorní i realizační a současně reflektovat postoje politické a profesionální reprezentace měst vůči této cílové skupině. Práce je současně zaměřena na analýzu podmínek, které pro lokální integraci vytváří stát prostřednictvím legislativních, fiskálních a koncepčních opatření.*“ V empirické části práce, ale autorka popisuje jiný cíl: „*Cílem výzkumu je zjistit, jaká je role měst v integraci cizinců prostřednictvím analýzy postojů politické a profesionální reprezentace měst (zaměstnanců městských úřadů/magistrátu) k integraci cizinců a analýzy politik měst vůči cizincům.*“ **Dle mého názoru se může jednat o dva zcela odlišné výzkumné cíle disertační práce.** Autorka dále stanovuje HVO: Jaký význam města přisuzují politice integrace cizinců a jak ji realizují? Takto formulovaná HVO mi přijde zase významově posunutá ve vztahu k cíli výzkumu. Uvedené by bylo vhodné minimálně sjednotit.

Autorka dále uvádí, že: „*Politiku města pojmám jak v rovině deklaratorní (koncepce, programy), tak realizační (integrační opatření).*“ Uvedené mi přijde přílišně dichotomicky stanovené, jelikož dle mého názoru „**realizační**“ rovina politiky **nemusí být obsažena v integračních opatřeních**, ale naopak např. v přímé „*práci*“/řešení situace klienta konkrétními pracovníky. Jako vhodný analytický rámec by se jevila např. teorie street level bureaucracy (viz. Lipsky).

Oceňuji autorčin systematický přístup k výzkumu a ukotvenost metodologických postupů. Říkám si ale, **proč autorka čerpala v rámci případových studií jen ze dvou zdrojů dat... obzvláště si kladu otázku, proč autorka nehovořila přímo s cílovou skupinou imigrantů a nedala jim tak možnost nechat slyšet jejich hlas.** Uvědomuji si metodologické limity uvedeného, ale z hlediska triangulace zdrojů dat, a obzvláště s ohledem na popsání „*pojímání politiky města*“ by mi to dávalo smysl.

Část o etice výzkumu by mohla být rozpracovanější. Také si říkám, zda autorka v rámci operacionalizací a schematičnosti nesklouzává již k příliš kvantitativnímu uvažování v rámci realizace výzkumu, když i o komunikačních partnerech hovoří jako o „*respondentech*“. **Zároveň vnímám, že tato operacionalizace není úplná, jelikož vychází z roviny „*téma*“ a**

DVO, ale chybí mi tu pregnantnější vztahení k HVO. Uvědomuji si, že zvolený metodologický rámec umožňuje tento postup, ale přeci jen bych ocenila zařazení reflexivních mezifází ve výzkumu.

Co se týče interpretace dat, přijde mi škoda, že autorka více nepracuje s výkladovou rovinou interpretace dat: tj. ocenila bych na úvod shrnující tabulku témat a jejich prezentaci. Dále z interpretace dat vnímám, že autorka provádí spíše jejich zhodnocení než hloubkovou analýzu. Zároveň vnímám, že používá určité komparace mezi jednotlivými obcemi. Říkám si proto, že by možná v rámci výzkumu dávalo větší smysl si stanovit komparační kritéria a porovnávat jednotlivé případy v rámci specifického evaluačního designu. **Celkově, a to považuji za problematické, mi přijde celý výzkum velmi popisný. Chybí mi zde dynamika mezi jednotlivými tématy. Zároveň mi přijde, že bez této dynamiky není odpověď na výzkumné otázky tak úplně nasycená.**

4. Vlastní přínos

Práci považuji za přínosnou již v rovině jejího zaměření tj. zaměření práce je vysoce aktuální a oborově přiměřené. Nicméně větší vlastní přínos práce bych vnímala, kdyby autorka dopracovala své interpretace v koherentnější celek a na jeho základě stanovila např. konkrétní implikace. **Autorka představuje diskuzi, která by ale přeci jen zasloužila určité rozšíření.** Myslím, že v tomto disertační práce nenaplnuje tak úplně svůj potenciál. Tj. kdyby si autorka stanovila i **aplikační cíl práce** v podobě stanovení doporučení např. i pro konkrétní rovinu praxe sociální práce, velmi bych to ocenila. Nicméně mohu konstatovat, že autorčiny závěry jsou zajímavé a přináší oboru nové poznatky.

IV. Dotazy k obhajobě

- **Z jaké teorie sociální práce jste při zpracování práce vycházela? Jak svou práci paradigmaticky ukotvujete?**
- **Proč jste nerealizovala rozhovory přímo s imigranty a netriangulovala tak zdroje dat?**
- **Kdybyste se měla zamyslet nad vztahy mezi jednotlivými tématy z Vaší interpretace dat, bylo by reálné vytvořit model znázorňující určitou dynamiku těchto témat? Jak by vypadal?**
- **Jaká konkrétní doporučení pro praxi byste na základě své disertační práce stanovila?**

V. Závěr

I přes výše popsané konkrétní výhrady k práci, mohu uvést, že předložená disertační práce **splňuje požadavky** kladené na disertační práci, a proto **ji doporučuji k obhajobě** a předběžně ji klasifikuji jako **prospěla**.

1998